

Bryologická exkurze na Starojický kopec

Bryological field trip to Starojický kopec hill

SVATAVA KUBEŠOVÁ¹ & JANA TKÁČIKOVÁ²

1) Moravské zemské muzeum, botanické oddělení,
Hviezdoslavova 29a, CZ-627 00 Brno; e-mail: skubesova@mzm.cz

2) Muzeum Beskyd Frýdek-Místek,
Hluboká 66, CZ-738 01 Frýdek-Místek; e-mail: janatkacikova@seznam.cz

Abstract: A bryological field trip to an area near the village of Starý Jičín (NE Moravia, Czech Republic) took place on 5 October 2019. Limestone rocks, mixed forests and castle ruins were surveyed. In total, 42 bryophyte species (6 liverworts and 36 mosses) were recorded. One of them *Syntrichia ruralis* var. *ruraliformis* belongs to the category Least Concern – Attention list.

Keywords: bryophytes, castle, Czech Republic, limestone rocks, ruins

Taxonomické pojetí a nomenklatura: Danihelka et al. (2012), Kučera et al. (2012)

Poslední terénní exkurze Moravskoslezské pobočky ČBS v roce 2019 se uskutečnila v sobotu 5. října a byla věnována mechorostům rostoucím na bazickém podkladu. Vedení exkurze pro čtyři účastníky se ujaly S. Kubešová a J. Tkáčiková. Cílem byly především vápencové výchozy a vápnité slepence Starojického kopce nad obcí Starý Jičín nedaleko Nového Jičína.

Jedná se o velmi zajímavou lokalitu, na vrcholu kopce se totiž nachází zřícenina stejnojmenného hradu. Hrad vznikl na konci 12. nebo na počátku 13. století, první písemná zmínka o něm pochází z roku 1240. V současnosti jsou k vidění pouze zbytky mohutných hradeb a zrekonstruovaná hradní věž.

Nás však více než historie hradu zaujal samotný kopec, na kterém hrad stojí. Důvody, proč jsme se na lokalitu vydali, byly její nízká prozkoumanost a geologický podklad. Celý kopec je totiž tvořen bazickými slepenci s poměrně velkými a častými valouny vápence. Velmi dobře je patrná geologická stavba podloží v hradním obranném příkopu (obr. 1) a také na samotných základech hradu, které přímo nasedají na původní skalisko.

Náš předpoklad, že lokalita bude bohatá na bazofilní druhy, se ukázal být správným. Trasa exkurze nás vedla po žluté turistické cestě od kostela sv. Václava vzhůru ke zřícenině. Během výstupu lesem jsme mohli pozorovat bohaté porosty bazofilního mechu zobanitka zední (*Rhynchostegium murale*), na vápencových kamenech jsme sbírali měřík zobanitý (*Plagiomnium rostratum*) nebo čepičatku točivou (*Encalypta streptocarpa*). Na skále v hradním příkopu jsme našli další bazofilní mech loděnku smáčkou (*Taxiphyllum wissgrillii*), který vůní připomíná okurky. Udivilo nás, že se nám

Obr. 1. Geologická stavba podloží je zřetelně patrná v hradním obranném příkopu. – Foto M. Šarina

nepodařilo najít zástupce častých a statných druhů např. bezvlásku vlnkatou (*Atrichum undulatum*), kostrbatec zelený (*Rhytidiadelphus squarrosus*) nebo některý z ploníků (*Polytrichum* spp.).

Během naší krátké trasy – 1,5 km – jsme zaznamenali 42 druhů mechorostů, z toho šest játrovek a 36 mechů. I přes deštivé a chladné počasí jsme absolvovali naplánovanou trasu a zamrzelo nás snad jen uzavření expozice a restaurace v opravené hradní věži, které jsme tak nemohli navštívit.

Použité zdroje

Danihelka J., Chrtek J. Jr. & Kaplan Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech Republic. – Preslia 84: 647–811.

Kučera J., Váňa J. & Hradílek Z. (2012): Bryophyte flora of the Czech Republic: updated checklist and Red List and a brief analysis. – Preslia 84: 813–850.

Příloha č. 1 – Seznam nalezených taxonů

(sestavily S. Kubešová a J. Tkáčiková)

Nálezy označené (BRNM) jsou dokladovány v herbáři Moravského zemského muzea v Brně a nálezy označené (FMM) jsou dokladovány v herbáři Muzea Beskyd Frýdek-Místek.

Seznam lokalit

1. 76a. Moravská brána vlastní, 6473b, Starý Jičín (distr. Nový Jičín): travnaté a lesní okraje podél žluté turistické značky asi 60 m SV od kostela sv. Václava, 49°34'41"N, 17°57'43"E, 395–400 m n. m.
2. 76a. Moravská brána vlastní, 6473b, Starý Jičín (distr. Nový Jičín): podél žluté turistické značky směrem ke zřícenině, smíšený les s *Tilia* spp., *Fraxinus excelsior*, *Acer pseudoplatanus* a s bazickými skalními výchozy, 49°34'41"N, 17°57'43"E – 49°34'59"N, 17°57'48"E, 400–480 m n. m.
3. 76a. Moravská brána vlastní, 6473b, Starý Jičín (distr. Nový Jičín): bazické výchozy a travnaté plochy v areálu zříceniny hradu Starý Jičín, bazické výchozy v hradním příkopu, 49°34'59"N, 17°57'48"E, asi 490 m n. m.

játrovky

Chiloscyphus coadunatus: 1 (FMM); *Ch. profundus*: 2 (BRNM);

Frullania dilatata: 2 (BRNM, FMM);

Marchantia polymorpha: 3;

Porella platyphylla: 3 (BRNM, FMM);

Radula complanata: 2 (FMM).

mechy

Amblystegium serpens: 2 (BRNM);

Barbula unguiculata: 2 (BRNM), 3; *Brachytheciastrum velutinum*: 2 (BRNM, FMM); *Brachythecium albicans*: 3; *B. glareosum*: 1 (BRNM, FMM); *B. rutabulum*: 1 (BRNM), 2, 3; *Bryoerythrophyllum recurvirostrum*: 1 (BRNM), 2; *Bryum argenteum*: 2 (BRNM); *B. moravicum*: 2 (BRNM, FMM);

Ceratodon purpureus: 1 (FMM), *Cirriphyllum piliferum*: 1; *Ctenidium molluscum*: 2;

Dicranella heteromalla: 2; *D. staphylina*: 3 (BRNM); *Didymodon ferrugineus*: 3 (BRNM, FMM);

D. rigidulus: 2 (BRNM, FMM), 3;

Encalypta streptocarpa: 2 (BRNM, FMM);

Fissidens dubius: 2 (BRNM, FMM); *F. taxifolius*: 1 (BRNM, FMM);

Herzogiella seligeri: 2 (BRNM); *Homalothecium sericeum*: 3 (BRNM, FMM); *Hypnum cupressiforme*: 2;

Leskea polycarpa: 2 (BRNM);

Orthotrichum pumilum: 2 (BRNM); *Oxyrrhynchium hians*: 1 (BRNM, FMM);

Plagiomnium rostratum: 2 (BRNM); *Plagiothecium laetum*: 2 (BRNM);

Rhynchostegium murale: 1 (BRNM, FMM);

Schistidium sp.: 2; *Sciuro-hypnum populeum*: 2 (BRNM, FMM); *Streblotrichum convolutum*: 3 (BRNM); *Syntrichia calcicola*: 3 (BRNM); *S. ruralis* var. *ruraliformis* (LC-att): 3 (BRNM);

Syntrichia virescens: 2 (BRNM);

Taxiphyllum wissgrillii: 3 (BRNM); *Tortula muralis*: 1 (BRNM, FMM); *T. subulata*: 2 (BRNM, FMM).

Obr. 2. Čistec alpský (*Stachys alpina*) na malé světlině pod hláskou hradu Starý Jičín. – Kresba M. Chumchal